

Od *Dragoljuba* do *Vienca*. Povodom 150. obljetnice časopisa *Vienca*

Časopis *Dragoljub* izlazio je u Zagrebu od 1867. do 1868. godine, a pokrenuo i uređivao ga je Gjuro Stjepan Deželić (1838. – 1907.)¹ nakon što je prestao izlaziti časopis *Naše gore list*² (1861. – 1866.) kojemu je urednikom bio Mijo Krešić (1818. – 1888.). Časopis *Dragoljub* izlazio je jednom tjedno (utorkom, kasnije srijedom). Glavni urednik, u vezi s časopisom, zapisao je da je temeljni cilj *Dragoljuba* „duševni napredak našega naroda”, te zaustaviti „poplavu tuđih literatura”, napose isticanjem „narodnih knjiga.” Zato je svaki broj časopisa objavljivao „pjesme i pripovjedke” (svake vrste, ali i izabrane), najrazličitije „opise i putopise”, zatim „životopise znamenitih ljudi” te različite vijesti pod zajedničkim nazivom *Suvremeni događaji*. Osim toga objavljivao je članke koji su se odnosili na „Naravoslovlje i prirodoslovlje”, „narodni život”, „mudroslovlje i pravoslovlje”, te „jezikoslovlje i kritiku”. Posljednja je rubrika u časopisu imala naslov *Besjednica* i redovito je donosila najrazličitije vijesti iz kulture, prije svega iz Zagreba, a potom i iz drugih gradova u zemlji i iz inozemstva.³

Krajem 1868. godine „združila” se Matica ilirska s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Prigodom toga „združenja” jedna od obveza bila je da se o trošku Matice ilirske što prije počne izdavati beletristički časopis. Tako je Akademijin odbor za Matičine poslove zaključio 15. prosinca 1868. da to bude časopis s naslovom *Vienac* s podnaslov *Zabavi i pouci* (dakle u obliku dativa, *Vienac* služi komu ili čemu – zabavi i pouci služi). No, valja se još jednom prisjetiti časopisa *Dragoljub* koji je prestao izlaziti krajem 1868. godine. Urednik časopisa u 51. broju *Dragoljuba*, Gjuro Stjepan Deželić obavijestio je čitatelje: „Uvjeren da bi se narodu mogao dati veći i bolji književni list od ovoga moga ‚Dragoljuba’ – dakako uz sredstva kojih u mene nema – stupih u dogovor s Maticom ilirskom,

-
- 1 O njemu vidjeti Đuro Deželić, Gjuro Stjepan Deželić – kronika života. Hrvatski rodoljub nakon Hrvatskoga narodnoga preporoda. U: *Gazophylacium*. Časopis za znanost, umjetnost i gospodarstvo, XVIII., br. 1-4, Zagreb 2013., str. 135-194. No, treba reći da je Gjuro Stjepan Deželić najprije pokrenuo kalendar *Dragoljub* 1861.
 - 2 Bio je to časopis „književno-publicističkog organa Liberalno-narodne stranke. Posljednji broj izašao je 25. lipnja 1866. godine.” Prema Szabo, Agneza (1988). Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu 1866-1874., II, (str. 32-33) Zagreb: Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
 - 3 O *Dragoljubu* vidi Szabo, *nav. dj.*, 35-43. U *Dragoljubu* su svoje radove objavljivali: Petar Preradović, August Šenoa, Dimitrija Demeter, Ivan Krstitelj Tkalčić, Isidor Kršnjavi, Jovan Subotić, Blaž Lorković, Josip Eugen Tomić, Vinko Pacel i mnogi drugi.

a uspjeh našega dogovora je ovo: Umjesto ‚Dragoljuba‘ počinje Matica izdavati pod mojim uredništvom tjednik jednakoga pravca pod naslovom ‚Vienac‘. Molim, dakle uljudno sve meni prijazne predplatnike i suradnike, kao i druge rodoljube, da ‚Vienac‘ toplo prime, podupiru i po narodu preporučuju.”⁴ U tu svrhu sklopljen je Ugovor između Gjuro Stjepana Deželića i Odbora JAZU za Matičine poslove; potpisnici Ugovora su bili: Dr. Franjo Rački, predsjednik JAZU i Đuro Daničić, tajnik JAZU s jedne strane i Gjuro Stjepan Deželić, urednik *Vienca*, Franjo Vid, kao svjedok i Dragutin Albrecht kao svjedok s druge strane.

Budući da je Matica hrvatska obilježila 150. godišnjicu izlaženja *Vienca* (9. i 10. listopada 2019.), sa znanstveno-stručnim skupom, smatram da je uputno predočiti spomenuti tekst Ugovora u cijelosti.

UGOVOR

Utanačen danas između Odbora Jugoslavenske akademije za Matičine poslove i Gjuro Deželića, nakladnika i urednika „Dragoljuba”.

- 1) Nakladnik i urednik tjednika „Dragoljub” obustavlja koncem drugog tečaja t. j. 31. prosinca 1868. daljnje izdavanje „Dragoljuba” pod sljedećim uvjetima:
 - A) da, Odbor Jugoslavenske akademije za Matičine poslove počne g. 1869. kao vlasnik i nakladnik izdavati beletrističan tjednik „Vienac” a ovomu da bude Gjuro Deželić odgovorni urednik s godišnjom plaćom od šesto forinti, dok bude list izlazio;
 - B) ta godišnja plaća da uredniku Deželiću teče od 1. siječnja 1869. makar „Vienac” počeo i kadgod kasnije izlaziti, a plaćat će mu se mjesečno anticipativno svakog prvog u mjesecu po 50 for.;
 - C) da se uredniku Gjuri Deželiću za odobrene u „Vencu” štampane članke daje kao i drugim pomagačima nagrada;
 - D) da Odbor Jugoslavenske akademije za Matičine poslove čim bi došao u položaj da „Vienac” u svojoj nakladi dulje izdavati htio ne bi, to pravo naklade i vlasništvo „Vienca” kao odštetu za obustavu „Dragoljuba” prenosi potpunoma na njegova urednika Gjuro Deželića.
- 2) *Gjuro Deželić dužan je:*
 - A) odgovarati za „Vienac” oblasti i javnosti,
 - B) obavljati štamparsku korekturu, reviziju, i ustreba li, također superreviziju „Vienaca”,

4 Citat u: Deželić, Velimir [sin] (2011). Kakvi smo bili? Zapisi mojoj unučadi. Život zagrebačke obitelji od 1827. do 1953., knjiga I., (str. 248-249). Zagreb: Družba Braća Hrvatskoga Zmaja.

- C) Na uredništvo „Vienca” upravljene listove primati, otvarati, te u listovima ili inače dobivene, kao i svoje članke određenoj gospodi odbornicima pošiljati na rasudbu,
 - D) u ime „Vienca” dopisivati,
 - E) svaki dan po jedan sat u ogovoren s dotičnom gospodom odbornicima nalaziti se u redakcijskoj sobi,
 - F) u redu držati „Vienčeve” novine i biblioteku,
 - G) besplatno sakupljati i bilježiti za „Vienac” sitnice – pod čime se ne razumijevaju sustavno poslani feljtoni i kazališne recenzije.
- 3) ovaj ugovor izdan u dvije jednake parice, veže od danas s jedne strane Jugoslavensku akademiju znanosti i umjetnosti, a s druge strane Gjuru Deželića.

U Zagrebu, dne 20. prosinca 1868.⁵

Prvi broj *Vienca* iz tiska je izašao 23. siječnja 1869. godine, a kao urednik potpisan je Gjuro Stjepan Deželić, kao izdavač Matica ilirska, a tiskara Dragutina Albrechta. Prvi broj *Vienca* (23. siječnja 1869., 24) objavljuje *Poziv na predplatu*, uz ostalo, s riječima: „Ovaj broj šaljemo za ogled bivšim predplatnikom ‚Dragoljuba’ i drugim poznatijim rodoljubom moleći ih, da se i sami predplate i da druge upućuju na predplaćivanje na ovaj jedini hrvatski beletristički list. Svi po najbolji naši pisci bit će mu stalni suradnici.”

Nakon nekoliko brojeva *Vienca* na str. 143-144 oglasio se je u ime Matice ilirske Vatroslav Jagić koji je tada bio članom uredničkoga književnoga odbora *Vienca*, pod naslovom *Obznana Matice ilirske*. Jagić piše: „Čišći račun, bolja ljubav – kaže narodna rieč. Nadamo se, da će i ‚Vienac’ u veću ljubav kod naroda svoga doći, ako sada pošto je već nekoliko brojeva u rukama obrazovane publike, načinimo malen račun o našem preduzeću. Matica ilirska, hoteći svojim, kolikim tolikim godišnjim prihodom, na što veću korist biti hrvatskoj književnosti, nadje i po svojem uvjerenju i po svjetovanju misaonih rodoljuba, da je u današnjem našem književnom stanju najpreća potreba podupirati razvoj narodne beletristike, kojom se goji narodna zabava. Tako se rodi misao, da se o trošku Matice ilirske izdaje valjan beletrističan časopis, u kojemu bi svi naši te ruke književnici učestvovali; a trud njihov sustavno i bezuvjetno nagrađivan bio – čega do sada naša književnost nije poznavala. Da se uklonimo konkurenciji, koja je ubojita, gdje je slabačka književnost, kao naša, ne podnosi – ugovoreno bi s dotadanjim urednikom ‚Dragoljuba’, da prestane izdavati svoj list,⁶

5 Potpisnici Ugovora bili su oni koji su gore navedeni. Tekst Ugovora preuzet iz navedene knjige u bilj. 4 ovdje Velimira Deželića, str. 249-250.

6 Urednik je *Dragoljuba* bio Gjuro Stjepan Deželić. Jagić tu navodi konkurenciju koju on vidi u Deželićevu *Dragoljubu*, zato ga je, kao njegov prijatelj, nagovorio da prestane

čim Matica započne izdavanje ‚Vienca‘ – a tomu da bude on odgovornim urednikom. Jer više očiju više vidi a više ljudi više zna, sastavio se na poziv Matičin književni odbor, koji je medju sobom prema strukam podielio nadziranje i ocjenjivanje pojedinih članaka, koji će doći u ‚Vienac‘ – a tu je dužnost preuzelo iz ljubavi prema napredku hrvatske književnosti nekoliko najvrstnijih književnika. (...) Koliko dosadašnji brojevi ‚Vienca‘ prvog svrsi odgovaraju, prosudit će pravedna kritika samih čitalaca, koje se ‚Vienac‘ ne samo ne boji, već si je pače i želi, jer je rad svačijoj pravednoj želji zadovoljiti te svakim brojem ljepši izlaziti.” Jagić nadalje apelira na što veći broj predplatnika koji su neophodni za izlaženje *Vienca*. „Trošak oko Vienca iznosi za svaki arak štampe i nagrade do 100 for., a kad se tomu pribije plaća redaktorom i troškovi administrativni, nije godišnji rashod manji od 6000 for. po tome će svatko lako izračunati, koliko bi trebalo za ‚Vienac‘ podpore od hrvatskoga naroda, da mu se duga budućnost osigura; a po svoj prilici vjerovat će nam većina čitalaca, ako joj rečemo, da smo za sada još od onoliko broja vrlo daleko. (...) Ako bi se kojom srećom skupio tolik broj predplatnika, da dohodci nadmaše troškove, bit će prva briga Matice ilirske, da se listu ciena snizi – a tad će se moći i molbe onieh uvažiti, koji list besplatno ištu: do sada to ne bješe moguće” - piše Jagić.

Jagić je u Obznani spomenuo da je poželjna ocjena čitatelja kojom će oni prosuditi je li *Vienac* ispunio svoju svrhu u prvim brojevima, t. j. kritika je potrebna, nje se *Vienac* „ne samo ne boji, već si je pače i želi, jer je rad svačijoj pravednoj želji zadovoljiti te svakim brojem ljepši izlaziti” reče Jagić.

Jagić o *Viencu*

Budući da se je Jagić dopisivao, uz ostale, i s Petrom Preradovićem (1818. – 1872.), u pismu bez nadnevka (pisano je svakako nakon 23. siječnja 1869.), Jagić Preradoviću, uz ostalo, piše: „(...) da se poslužim pravom iskrena poštovanja i pouzdanja, kanim Vam nekoliko rieči napisati o *Viencu* i njegovu sadržaju. Ja sam tako sretan, prem da samo neznatna karika u redakciji, da oda svih strana dobijam glasova, kritizirajućih *Vienac*, čas pohvalno, čas ukorno i strogo. Sva mladež iz Beča. Gradca, Praga – prijatelji iz Srbije i Dalmacije stoje sa mnom u korespondenciji.

Ja se istina ponosim, što se toliko pouzdanja u mene stavlja, da ljudi svoje jade, svoje želje, svoju nezadovoljnost meni otkrivaju; ali osjećam

s njegovim izdavanjem a za uzvrat će biti urednikom novoga časopisa *Vienac*. Jasno, Deželić je to prihvatio u najboljoj vjeri u poštenje. No tijekom izlaženja prvoga godišta *Vienca*, dogodilo se što Deželić, unatoč sklopljenomu Ugovoru, nije očekivao. Predsjednik JAZU Franjo Rački u jednom pismu najavio mu je otkaz kao uredniku. O svem tom opširnije vidjeti Deželić, 2010, 250-264. O *Viencu* vidi također Szabo, 1988, 43-47.

podjedno i veliku odgovornost, koji tim na mene polažu, a ja žalibog kraj najbolje volje ne mogu svačijoj želji zadovoljiti. Tako Vam dakle dobivam o Viencu najrazličitijih glasova; jedni vale ono, što drugi osudjuju, i na protivno. Tko bi tu umio svemu na kraj doći?! A opet mislim, da se glas naše mladeži i naših prijatelja sa svim ignorirati ne smije. Nesrećom sjede u redakciji ne dva-tri, već upravo petorica ljudi posve razna mišljenja i raznih ideala: jedan nalazi nešto za liepo i dobro, što drugi za malo drži! I tako se naš Vienac ,plete' kojekako – ja sam osjećam najbolje, da nije sve onako, kako bi trebalo da bude. Mislim, da bi od velike koristi redakciji bilo, da čujemo i Vaš sud? Budite uvjereni, da ja imam toliko pregnuća, da smijem svakomu otvoreno kazati, što doznajem o Viencu, ma i morao često prešutjeti imena onih od kojih sud i kritika dolazi.

Tako bi, nadam se, i Vaš iskusan sud mogao gdje koju brazgotinu izravnati, a tim načinom, uvažavanjem svestranih želja po mogućnosti, može biti bismo s vremenom Vienac dotjerali do onakva savršenstva, kakovo nam kao ideal pred očima lebdi.

Po onom ,domus petimusque vicissim' kazat ću ja prvi, koje mane nađodim u Viencu; Vi ćete najboljma vidjeti, u koliko se sa mnom slažete. Meni je prvo, odviše poučan, premalo zabavan, drugo, odviše kozmopolitan, premalo narodan, treće, u jeziku većinom afektiran i navijan na koje-kakve osobine, koje se nerazumljive, četvrto, u izboru, osobito za zabavu, premalo strog, premalo tendenciozan. (...) Osim toga nisu ljudi zadovoljni, ni ja nisam, što se toliko, već dva puta, Rauhov bal spominje, gdje je ove godine svečano frak inauguriran! To su magjaronске marote. Šta mislite, može biti ni to nije u redu, da odviše I.[van] T.[rnski] dolazi u Viencu.”⁷

Postavlja se pitanje je li Jagić spomenute točke, u vezi s Viencem, artikulirao pred njegovom redakcijom i glavnim urednikom Đurom Deželićem?⁸

Petar Preradović je odgovorio na Jagićevo pismo u kojemu je on iznio po točkama što mu se u Viencu ne dopada. Preradović se s Jagićem slaže: „(...) Ni ja s ,Viencem' niesam zadovoljan i slažem se sasvim s Vašim sudom o njemu. Nekako je suhoparan i doktrineran a slabo narodan, tako se bojim, da se naše gospoje njim neće namečiti na našu knjigu. Proza mu uz nekoliko iznimakah osobito malo vriedi. Prijatelj I.[van] T.[rnski] pre-već se u njemu šepiri a piše odveć afektirano, što veoma žalim, jer bi on

7 Vidjeti pismo u cijelosti u časopisu *Kroatologija*, VII, br. 2 (2016), str. 198-200.

8 Vrlo je indikativno da je i Bogoslav Šulek (1816. – 1886.), u pismu iz Zagreba, od 7. veljače 1869., također, napisao Petru Preradoviću, uz ostalo: „(...) kako Vam se *Vienac* dopada? Meni se čini, da neće zamišljenog cilja postići, odviše je suhoparan; ne ima tu soka ni života, nego samo ideologičko umovanje i doktrinersko rezoniranje.” Vidi pismo u cijelosti u: *Građa za povijest književnosti hrvatske* (1950). JAZU, knj. 19., Zagreb: JAZU, str. 69.

po poznavanju jezika bio kadar liepo narodno pisati. Nedavno imao sam priliku priobčiti mu kako ovdje sviet o njegovu radu misli i kako se čini, kao da list monopolizira (...).⁹ Jagić je u pismu Preradoviću 8. travnja 1869., još jednom, uz ostalo, naveo: „(...) Ne pitah Vas, kako ste zadovoljni s posljednima brojevi *Vienca*? Ja jednako kritiziram i skačem okolo ovog i onoga te najposlije ne dospijevam ni slovca pisati. Vi u *Viencu* ne vidite mojih rieči, prem da za mnogu stvar smijem reći, da je po mojoj inicijativi onako, kako je.”¹⁰ Dakle, Jagić je ipak bio jedan važan autoritet u redakciji *Vienca*, jer je njegova inicijativa bila prihvaćana. Snosi li i on svoj dio „krivnje” što je bio *Vienac* „suhoparan, slabo narodan” ? itd. U pismu Preradoviću 27. lipnja 1869. Jagić će ga obavijestiti: „(...) Vi ste, Presvietli Gospodine, za cijelo već čuli, da se je kod ,*Vienca*’ dogodila ta promjena te sada pravu redakciju vodi Perkovac: nadam se, da će tako bolje biti po ovo veoma potrebitu poduzeće. Nas četvorica bijasmo ljudi zabavljeni drugimi poslovima – povrh toga nijesmo se ni slagali u pravcu, koji bi trebalo *Viencu* dati – i tako bješe do mala čitava redakcija na rasulu.”¹¹ Sad je još samo jedna rak – rana – a to je zlosretni D.....ić (Deželić), koji vuče mjesečno 50 for. ban badava, t. j. što velim, banbadava nije: ta on za ovih 50 for. na mjesec bar živo psuje i grdi na *Vienac*.¹²

9 Pismo u cijelosti vidi u *Kroatologiji*, VII, br. 2 (2016), str. 201-203.

10 Pismo u cijelosti vidi u *Kroatologiji*, VII., br. 2 (2016), str. 203-205. Jagić je tada bio članom književnoga odbora *Vienca*.

11 Jagić ne navodi imena te četvorice u redakciji *Vienca*. Jagić, iako Deželićev prijatelj, nije se slagao oko uređivačke politike *Vienca* pa se je povukao iz redakcije. Stoga će mu Deželić reći: „I ti me prijatelju Jagiću napuštaš! (...) Upinjao si sve sile da obustavim svoj ,*Dragoljub*’ i laskao mi: kolika će mi biti čast postati urednikom ,*Vienca*’ što ga izdaje Matica ilirska u sklopu Jugoslavenske akademije! Sada si izmakao. Izjavio si da nemaš nikakvih veza s ,*Viencem*’. Oprao si ruke kao Pilat!” Citat u knjizi Deželić, 2011, 259, vidjeti dalje do str. 264.

12 Pismo u cijelosti vidjeti u *Kroatologiji*. Slika oko uređivanja *Vienca* može se dobiti u knjizi Velimira Deželića, 2011, 252-264. Moram reći da je Jagić u tim rečenicama neprimjereno pisao o Deželiću koji je prema *Ugovoru* svaki mjesec dobivao 50 forinti. O promjeni glavnoga urednika, *Vienac* je izvijestio u zadnjem broju prvoga godišta 1869. u *Pozivu na predplatu* časopisa, s nadnevkom: „U Zagrebu na badnji dan 1869. Odbor Matice ilirske.” U tekstu *Poziva*, uz ostalo, čitamo: „Koliko ima po našoj zemlji vlastele, činovnika i častnika a i domoljubna svećenstva, mogli bismo prema maloj cijeni našega lista računati, da će se više od tisuće predbrojnika prijaviti, a kad tamo, ne ima ni polovice onih prijavnika, kojim smo se tvrdo nadali.” U jednoj rečenici piše i ovo: „Budući da je g. Gjuro Deželić radi službenih posala odstupio od redakcije, povjerismo taj posao od sele g. Ivanu Perkovcu, koji je za to vještinu svoju već davno dokazao.” Cit. *Vienac*, I., br. 49 (25. prosinca), Zagreb 1869., 876. Možda je za neupućena čitatelja dobro znati da je Ivan Perkovac (1826. – 1871.) tada pripadao Narodno-liberalnoj stranci kao i Franjo Rački (1828. – 1894.). Rečenica u kojoj čitamo da je Perkovcu povjeren posao uređivanja *Vienca*, jer je on „za to vještinu svoju već davno dokazao”,

Iz ovdje predočenih izvadaka, iz Jagićevih i Preradovićevih pisama, u vezi s časopisom *Vienac* i to prvoga godišta, razabire se da su prvi koraci uređivačke politike bili u nesuglasju između glavnoga urednika i članova redakcije.¹³ Rekli bismo ništa neobičnoga u odnosu i na današnje redakcije sličnih časopisa.

Da je Franjo Rački bio osoba, iako predsjednik JAZU, koja je često postupala samoglavo, t. j. autokratski, svjedoči i podatak koji je relevantan upravo za takvu konstataciju. Kao što je u svojem članku Đuro Deželić pokazao (bilj. 12. ovdje) da je zbog postupka Franje Račkoga prema Gjuri Stjepanu Deželiću postupio kao „samodržac” jer je u ime JAZU „sam samcat, premda po Akademijinim pravilima svaki službeni spis uz predsjednika supotpisuje tajnik odnosno njegov zamjenik.” Budući da su Rački i njegov spomenuti Odbor ostali na poziciji otkazivanja urednikovanja Gjuri Stjepanu Deželiću, on je pokrenuo sudski spor koji je završio u korist Deželićevu. O toj epizodi također, u vezi s Račkim, saznajemo iz pisma Ivana Krstitelja Tkalčića Gjuri Stjepanu Deželiću. Tkalčić, uz ostalo, piše: „(...) Dobivam sve jače uvjerenje, da je Rački jako slavičan i sebičan a naduven i nasilan kako baš i u ovome tvom slučaju. Nisu to zaista liepa svojstva ni za učenjaka ni za popa. On je, ti znaš, klerukuški naš trud o povijesti Slavenstva bez stida i srama na svoje ime štampom izdao i već onda pokazao, da nije ‚integer vir’ (t. j. cjelovit čovjek) ... Sreća te je Bog svačij. Mi smo onda bili pod sjemeništnim zaptom pa ga nismo ni u javnosti ni sudbeno pozvali na odgovornost, ali ovaj put je taj samosioni čvrsto udario glavom na ovu tvoju hrid...”¹⁴ Iako su Tkalčić i Rački pripadali istoj političkoj opciji (grupi) Tkalčić je jednom svom prijatelju Deželiću

govori zapravo da je on *Vienac* uređivao „iza leđa” Gjuro Stjepana Deželića, a u to nas je uvjerio i članak Đure Deželića u *Kolu*, 1, 2020, str. 85.

- 13 Kakav je epilog doživio Gjuro Stjepan Deželić s Franjom Račkim, vidi u članku: Đuro Deželić (2020). Gjuro Stjepan Deželić – urednik prvoga godišta *Vienca*. U: *Kolo*. Časopis Matice hrvatske za književnost, umjetnost i kulturu, 1, str. 82-86; Tema broja: *150 godina Matičina Vijenca*. U tom broju *Kola* objavljena su kraća izlaganja sa Znanstveno-stručnoga skupa održana 9. i 10. listopada 2019. u organizaciji Matice hrvatske u Zagrebu. Moram kritički primijetiti da je na naslovnici Programske knjižice predočen lik Augusta Šenoa umjesto prvoga urednika *Vienca* Gjuro Stjepana Deželića što bi bilo primjerenije jer Šenoa je bio urednik *Vienca* od 1874. do 1881., a obljetnica je posvećena upravo prvom broju toga časopisa iz 1869. godine.
- 14 Vrlo je indikativno i to da je Ivan Tkalčić najvećim dijelom pripremio knjigu isprava iz Dubrovačkoga arhiva koju je JAZU objavila, ali se na naslovnici knjige ne javlja njegovo ime kao ni u predgovoru, već samo Račkijevo. I još nešto. Gjuro Stjepan Deželić je u časopisu *Dragoljub* objavio 1905. članak: *Iz života Ivana Krst. Tkalčića*. Taj članak je 1925. prenesen u knjigu *Stari i novi Zagreb* kao pretisak. No iz članka su izostavljena sva ona mjesta u kojima se u članku govori o Račkom, jasno, iz Deželićeva kuta gledanja. To je učinjeno vjerojatno (tada) zato jer se u novoj državi nisu mogli tiskati tekstovi (dijelovi) članka u kojima Deželić napada Račkijevo jugoslavenstvo. Eto, i to

izjavio i ovo: „Znaj da ne rado sjedim u klubu s popom Račkim. Još u svom životu nisam doživio pokvarena tako osvetljiva srca u nikoga, kako je u Račkoga. Kad se je u sjednici i o tebi (t. j. o Deželiću) čitalo izvješće one dvanaestorice, koji su po službenih spisih imali razvidjeti vrijednost gradskih činovnika pa su tebi u pohvalu naveli da si radio toliko, koliko ni jedan drugi..., drznu se Rački ipak predložiti: neka te svakako ovaj put kod obnove gradskog poglavarstva izpuste samo zato da te malo prošibaju kao slipegoga ovršitelja vladinih odredaba.”¹⁵

I na kraju valja samo reći da svaka ukoričena knjiga ima svoju prvu i zadnju koranicu. Prva može biti lijepo grafički uređena kao i zadnja, no sadržaj je knjige ipak drukčiji i ne mora odgovarati koricama. Tako je bilo i s predsjednikom JAZU Franjom Račkim. Dobro je i to znati.

Alojz Jembrih

je dokaz da cenzura postoji uvijek kada se piše ili govori protiv određene dominantne političke vladajuće opcije u državi.

- 15 Ovdje navedeni citati preuzeti su iz: Stjepan Razum, Životopis Ivana Krstitelja Tkalčića. U: *Tkalčić*. Godišnjak Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije, 1, Zagreb 1997., 172-173. Kolika je zasluga Gjura Stjepana Deželića kao gradskoga vijećnika u gradskoj upravi Grada Zagreba, valja vidjeti: Mira Kolar, Gospodarski vidik djelovanja gradskoga vijećnika Gjura Stjepana Daželića u Zagrebu. U: *Gazophylacium*, XV., br. 3-4, Zagreb 2010., 89-102.